

Arkeologisk museum
i Stavanger

*Museum of Archaeology, Stavanger.
National research centre for
paleostudies and conservation.*

Miljøverndepartementet
Avdeling for kulturminneforvaltning
Postboks 8013 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

Dato

MH3 02/00372-8/008

27.06.02

NOU 2002:1 FORTID FORMER FRAMTID - UTFORDRINGER I EN NY KULTURMINNEPOLITIKK

Vi viser til brev 28.02.02.

Vedlagt følger Arkeologisk museum i Stavanger (AmS) sin høringsuttalelse angående ovennevnte sak. Vi har først og fremst konsentrert vår uttalelse til de punkter som angår vår virksomhet. Arkeologisk museum i Stavanger ligger under Kultur- og kirke departementet. Museet er tillagt forvaltningsansvar for løse kulturminner eldre enn reformasjonen, utfører utgravinger av automatisk fredete kulturminner og er rådgiver for Riksantikvaren i dispensasjonssaker. Vårt geografiske ansvarsområde er Rogaland. Andre sentrale oppgaver for museet er forskning, formidling, konservering og dokumentasjon.

Vennlig hilsen

Mari Høgestøl
Mari Høgestøl

Kulturminneutvalgets utredning – Høringsspørsmål

1. Utredningens mål, strategier og innsatsområder som grunnlag for en framtidsrettet kulturminnepolitikk

- Favner utredningens mål, strategier og innsatsområder grunnlag for en framtidsrettet kulturminnepolitikk?

Arkeologisk museum i Stavanger (AmS) mener utredningens mål, strategier og innsatsområder i hovedsak peker mot en framtidsrettet kulturminnepolitikk. En økt satsing på kulturminnevern slik det foreslås i utredningen, vil tilføre samfunnet vårt viktige sosiale og kulturelle verdier. Kulturminneutvalgets arbeid danner et godt grunnlag for videre diskusjon og politisk behandling av emnet, selv om en kan kritisere innstillingen for at den er for vag og lite konkret på tiltakssiden.

Det er i utgangspunktet et motsetningsforhold mellom vern av et kulturminne og bruken av det. Derfor må vernet baseres på høy faglig kvalitet, det er dette som vil sikre bruken av kulturminnene i framtida. En satsing på kulturminner gjennom lokal deltakelse og ansvarliggjøring kan gi en ny giv til kulturminnepolitikken. Dette vil kreve vesentlige ressurser til formidling, kompetansheving, videreutvikling og oppbygging av fagmiljøer samt gode, rasjonelle databaser og samlinger. Dette vektlegges i utredningen. Samtidig mener vi at forholdet mellom vern og bruk ikke er godt nok problematisert. Kulturminner og vern blir til dels koplet direkte mot næringsutvikling, noe som ikke er uproblematisk. For særlig sårbare kulturminner som samtidig har stort publikumspotensiale, f. eks. bergkunst og stavkirker, kan overforbruk føre til ødeleggelser og slitasje selv med gode vedlikeholdsbudsjetter og planer.

Utredningen legger også for liten vekt på kulturminner som vitenskapelig kildemateriale. Som utvalget selv påpeker har det vært en tendens de siste 20-30 åra til å knytte kulturminner i stadig sterkere grad til landskap, kulturmiljøer og opplevelse. Å tenke helhet har tilført kulturminnevernet en ny dimensjon, samtidig kan denne sterke fokuseringen føre til en underkommunisering av at kulturminner også er et vitenskapelig kildemateriale. Mellom kulturminner som vitenskapelig kildemateriale og som kulturlandskapselementer kan det være en innbygd konflikt. Ikke-synlige kulturminner eller kulturminner med lav formidlingsverdi som har et stort kunnskapspotensiale, kan lett "ofres" på bekostning av kulturmiljøer og kulturminner med langt lavere kunnskapspotensiale. Dette synliggjøres indirekte ved at utvalget stiller spørsmål ved dagens dispensasjonspolitik; om det er mulig å gi dispensasjon uten vilkår og om det skal være lettere å få dispensasjon fra loven (kap. 3.4 s. 38). Etter AmS sitt syn vil en slik politikk undergrave et av formålene med Lov om kulturminner, å sikre et vitenskapelig kildemateriale for framtida. Dessuten er omfanget av arkeologiske undersøkelser på nasjonal basis relativt lavt og utgjør tross alt ubetydelige kostnader sett i en samfunnssammenheng.

En kan gjennom bedre registre og faglige programmer til en viss grad opparbeide en beredskap i forhold til forvaltningen, men det vil likevel alltid være et sterkt element av uforutsigbarhet knyttet til automatisk fredete kulturminner. Det er dette som gjør arkeologisk forskning spennende. På tross av prognoser og registre vet en aldri hva som skjuler seg under et flatt jordstykke. Det er nettopp denne uforutsigbarheten som er årsaken til at kunnskapen om forhistorien på de fleste områder er helt annerledes nå enn for 15 år siden for eksempel i

Rogaland (dette gjelder pionerbosetting, overgang til fast bosetting, levninger etter forhistoriske hus, dyrkingsmetoder, strandlinjeforskyvning etc). At det skal bli enklere å få innvilget dispensasjon (dersom dette virkelig er et reelt problem), står videre i motsetning til Riksantikvarens målsetting om at det innen 2008 ikke bør forekomme et tap av kulturminner og kulturmiljøer på mer enn 0,5 % årlig. Øking av antall frigivninger vil øke tapet av kulturminner i autentiske kulturminnemiljø.

Når det gjelder oppfølging av Malta-konvensjonen og etterreformatorsk arkeologi støtter vi utvalgets forslag om å sette i gang et registrerings- og dokumentasjonsprosjekt for å skaffe grunnlag for å prioritere mellom de ulike arkeologiske kulturminnene fra tiden etter reformasjonen.

- Hva er de største mulighetene - og eventuelt trussel for framtidens kulturminnepolitikk

De største mulighetene for framtidens kulturpolitikk ligger i lokalt engasjement samt bedre samarbeid mellom museer, frivillige organisasjoner og myndigheter. Et godt og framtidsrettet kulturminnevern krever også kunnskap. Økt forskningsinnsats, ulike former for undervisning, opplæring i skolen samt oppretting av regionale konserveringssentra vil bidra til denne kunnskapsøkingen.

Trusselen, både med dagens og framtidige planer for organisering av kulturminnevernet, ligger i at sammenhengen mellom forskning, forvaltning og formidling blir enda mer fragmentert enn i dag (jfr. kap. 10.5, se vårt punkt 8). Dersom en ikke makter å knytte disse ulike aspektene sammen, vil kunnskapen og dermed grunnlaget for vernet forvitte.

2. Hvordan legge til rette for aktiv bruk og ivaretagelse av mangfoldet i kulturarven?

- Hvordan bør kulturminnepolitikken legge til rette for å skape interesse og engasjement for kulturarven

Her kan det lages lange lister som går på dyktiggjøring av formidlingsinnsatsen, bedre tilrettelegging av kulturminnene, bedring av informasjonen av tilbudene, bare for å nevne noen. Alt dette er selvsagt riktig, men de bidrar i realiteten til å dekke over det faktum at det er en mangel på ressurser knyttet til bruk og formidling av kulturarven som er det kritiske. Dette har økt behovet for frivillig dugnadsinnsats. Samtidig har kommunene skåret ned på bevilgningene til kulturformål og de villige hendene i de frivillige organisasjonene må brukes til utlodding og annet pengeinnsamlingsarbeid.

Den økende vektleggingen på inntjening slår uheldig ut. For det første blir det svært mye fokus på hvilke aktiviteter som gir mest inntekter og det er ikke alltid det som gir den beste formidlingen. For det andre blir det en automatisk bortvelging av alle, som med ulike motiver, ikke er innstilt på å betale for å bruke kulturminner. En ender opp med at et mindretall av befolkningen blir gjengangere ved kulturarrangementer, mens flertallet stenges ute. Det er derfor viktig at kulturminnevernet fortsatt er et offentlig ansvar hvor det er de faglige og pedagogiske vurderingene som danner basis, og hvor, som utvalget framhever, det er et stort behov for tilførsel av ressurser og kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt.

De fleste norske museer presenterer planer og sender søknader som viser ekte engasjement og stor kreativitet. Det er en enorm vilje og mye innsikt i bestrebelsene for å få folk til å bruke

kulturminnene og kulturarven med mange ulike innfallsvinkler. Og selv om det virker negativt stadig å etterspørre større ressurser, så er det nødvendig å slå fast at det blir vanskelig når mange museer har få midler ut over det som går til lønn. Effekten av bare en mindre øking i driftsmidler vil være en kraftig forbedring av tilbudet til et meget sammensatt publikum.

- Hvordan kan kulturminner og kulturmiljøer knyttet til urfolk, nasjonale minoriteter og nye innvandringsgrupper i større grad bli del av den samlede kulturminnepolitikken?

For AmS er det særlig nye innvandringsgrupper som er aktuelt å knytte til kulturminner og kulturmiljøer. Museet har vært opptatt av flerkulturell formidling og har vist en rekke utstillinger der flerkulturelle problemstillinger har vært tema og har deltatt i NMU's seminarprogram om denne type formidling. Museene kan spille en sentral rolle i å formidle at kulturkontakt har vært det vanlige i historien gjennom kulturpåvirking, utveksling av kunnskap, varebyte, innvandring og utvandring.

3. Kulturminner og kulturmiljø som grunnlag for verdiskaping

Vi støtter utvalgets anbefaling om å frita arkeologiske utgravninger for merverdiavgift samt skattefradrag ved vedlikehold av verneverdige bygninger. Vi mener at moms heller ikke bør legges på konserveringsarbeide (= vedlikehold, undersøkelse/utredning), særlig ikke på oppdrag for offentlige instanser. Vi ser også positivt på oppretting av et kulturminnefond, men er bekymret for at dette kan føre til at en bygger ned andre poster/tilskuddsordninger til kulturminnevernet. Det er dessuten viktig å få klargjort hvem som skal ha styring over fondet.

Utredningen legger stor vekt på at kulturminner skal fungere i en verdiskapingssammenheng. Det går fram at et av incitamentene for at lokalsamfunnene i større grad skal vektlegge kulturminnevernet er, slik vi oppfatter utvalget, at de skal fungere som del av den lokale verdiskapingen. Begrepet verdiskaping blir i liten grad klargjort i innstillingen og kan i første rekke synes å bli knyttet til økonomisk verdiskaping. Dette er en for snever ramme i en kulturminnevernsammenheng. Det er etter vårt syn vesentlig at de økonomiske hensyn ikke overstyrer verneformålet. Som nevnt innledningsvis er ikke forholdet mellom bruk og vern godt nok problematisert. Utregning av omsetning knyttet til Borgund stavkirke er selvsagt en riktig måte å beregne økonomisk verdiskaping på. Men det savnes en prinsipiell analyse og problematisering av tålegrensen for det samme kulturminnet samt hvor langt inn i framtida skal kulturminnet bevares; skal stavkirken vare i 100 eller 500 år til? Hvilket tidsperspektiv har en på vernet?

Kulturminner har et særdeles stort potensiale for lokal oppmerksomhet, entusiasme, lærdom og refleksjon koplet mot lokal og regional identitetskaping. Dette er også en viktig del av verdiskapingen.

Når dette er sagt, er det selvsagt positivt at kulturminner og kulturmiljøer formidles til publikum og dersom dette kan skape lokale inntekter er intet bedre. Tilrettelegging, bruk og overforbruk må imidlertid analyseres nøye før tiltakene settes i verk og dette må være et offentlig ansvar.

4. Eiernes og brukernes rolle og situasjon i kulturminnearbeidet

Arkeologisk museum i Stavanger støtter i hovedsak utvalgets anbefalinger.

Særlig gledelig er det at utvalget foreslår at formidling må inn som plikt i loven. Vi stiller oss også positiv til utvalgets forslag om at staten må finansiere større del av registreringene samt dekke utgifter til granskinger i forbindelse med mindre private tiltak. Dette er en forsterking

av § 10 som vil gi mindre rom for tolking. Vi sier oss enige i at tiltakshaver, som i dag, skal dekke utgiftene ved større tiltak.

5. Partnerskap og samarbeid

Arkeologisk museum i Stavanger støtter fullt ut anbefalingene fra utvalgets flertall vedrørende de frivillige organisasjonene innen kulturminne- og kulturvernfeltet. Selv med en sterk medlemsvekst de siste tiårene sliter organisasjonene med dårlig økonomi og museet er enig med utvalget i at støttebeløpene må økes og da særlig grunnstøttedelen. Museet er også enig i at de kompliserte rapporteringsrutinene i forbindelse med søknader må forenkles vesentlig. Det er ingen grunn til å tro at de tildelte midlene blir misbrukt. I dag brukes uforholdsmessig mye tid på å dokumentere bruken av til og med svært beskjedne støttebeløp.

De frivillige organisasjonene er et udiskutabelt gode for det offentlige kulturminnevernet. Medlemmene har nærmere kontakt med folkemeningen, saker blir vinklet på friske og offensive måter og store deler av landets materielle kulturverdier ville ha smuldret bort uten den store frivillige innsatsen. Organisasjonene og deres medlemmer er den offentlige forvaltningens talerør i lokal- og regionsamfunnene og representerer en verdifull motvekt mot andre samfunnsinteresser som tar lite hensyn til vern av ulike objekter.

Mange museer og andre kulturverninstitusjoner har svært god kontakt med de frivillige organisasjonene. Likevel er det fremdeles mye å hente på dette området og AmS støtter derfor utvalgets anbefaling om et tettere samarbeid med organisasjonene og den offentlige kulturminneforvaltningen. Dette kan foregå ved å gå inn i fellesprosjekter, særlig innen formidling og bevaring, ved at museene stiller sin kompetanse til rådighet for de frivillige organisasjonene og ved at museene får lettere tilgang til den kulturinteresserte og –bevisste medlemsmassen som finnes i slike organisasjoner.

6. Kompetanseoppbygging og utdanning

AmS er enig i at utdanningsmulighetene er for dårlige, kompetansen for spredt og støtter utvalgets anbefalinger knyttet til økt satsing og mer helhetlig kompetanseoppbygging. Vi støtter alle punktene i 11.9 (s. 126).

AmS legger spesielt vekt på å drive forebyggende arbeid og kompetanseoppbygging om kulturminnevern til forskjellige grupper av befolkningen gjennom museumsvirksomheten spesielt skoletjeneste, undervisning, foredragsvirksomhet, skilting og annen formidling.

- Hvordan bør registre og overvåkingssystemer for kulturminner og kulturmiljøer videreutvikles for å møte dagens og framtidens utfordringer?

Utvalget legger vekt på at "Oppdaterte elektroniske kulturminneregistre og system for miljøovervåking er nødvendige redskap for å ha tilstrekkelig oversikt til å kunne realisere målene for arbeidet med kulturminner og kulturmiljøer" (kap. 12, s. 127). Dette mener også Arkeologisk museum i Stavanger (AmS) er en nødvendig forutsetning for at forvaltningen av kulturminner og kulturmiljøer skal fungere best mulig.

Museet ser positivt på en fornyet satsing på dette feltet. Det har vært en klar nedgang i ressurstilgangen de siste 15 år til dette formålet. Midler overført til ØK-arbeid i dag i Rogaland tilsvarer om lag 10-15% av det som ble bevilget på midten av 1980-tallet.

I denne sammenheng kan også nevnes at utvikling og oppretting av gjenstandsdata-baser er av største betydning i forvaltningsarbeidet. Oversikt over funn av løse kulturminner kan være like viktig som fornminnedatabaser i forvaltningen av automatisk fredete kulturminner.

På s. 128 står det at: ”De to største kulturminneregistrene, SEFRAK og Fornminneregisteret, er samordnet innenfor hvert sitt område og overført i elektronisk form. Foto og planskisser foreligger i liten grad elektronisk”. Det blir videre hevdet at ”Teknologien er imidlertid ennå ikke god nok”. Dette medfører ikke riktighet, det er mangel på samordning som er det store problemet. Det er satt i gang for mange store prosjekter for raskt, før en har fått planlagt grundig nok og foretatt den nødvendige utprøvingen. Bedre samarbeid mellom de ulike aktørene ville utvilsomt ført til et bedre ”produkt”.

Kulturminneutvalget anbefaler at ”Det må satses på forskning og kunnskapsoppbygging i forhold til kulturminneregistrene og til bruken av dem” (s. 132). Vi gir vår fulle støtte til denne anbefalingen slik at disse kan gi best mulig informasjon til flest mulig brukere.

AmS støtter videre utvalgets anbefalinger om at det utvikles helhetlige systemer der opplysninger om kulturminner og kulturmiljøer er tilgjengelige for alle brukere gjennom en felles dataportal. Ved AmS har en mange år arbeidet for å få alle fornminner og funn tilrettelagt for elektronisk bruk og i forslag til statsbudsjett for 2003 søkes det om midler til et prosjekt for å få gjennomført dette.

- Behov og muligheter for å øke bevisstheten om kulturminner i skolen

AmS vil støtte alle forslag som fører til at kulturminner, kulturminnevern, historie-, forhistorie- og lokalkunnskap får en bredere plass i skoleverket. Utvalgets merknader og anbefalinger på dette området er velvillige, men peker i liten grad på hindringer for at skolen i større grad enn nå skal ta i bruk lokale ressurser, deriblant kulturminnene, og gjennom dette øke bevisstheten hos elevene for verdien av kulturminnevern. For det første har dette viktige emneområdet omfangsmessig liten plass i læreplanen. I grunnskolen er ikke kulturminnevern i planen, mens forhistorie/historie tas eksplisitt opp, riktignok i begrenset grad, på de fleste nivåer i barne- og mellomtrinnet. I ungdomstrinnet er ikke forhistorie på læreplanen, bortsett fra stoff om norrøne myter i norskfaget. L 97 oppfordrer skolen til å utnytte lokale ressurser, men på et uforpliktende og lite konkret vis. Først når en kommer til 9. klasse oppfordres skolen til å hente inn informasjon på museer. All erfaring viser også at det er helt avhengig av lærernes bakgrunn og interesse om elevene kommer i kontakt med museer og kulturminner. Derfor støtter AmS utredningen når den går inn for å få undervisning om kulturminnevern i lærerutdanningen. Et tredje viktig moment er at skolene har så dårlig råd at det blir vanskelig å finansiere et besøk til museer, her er særlig transportkostnadene et hinder. I utredningen anbefales regionale og lokale instanser om å samarbeide slik at transporten skal bli gratis. Dette er for lite konkret og AmS ønsker at en i den videre behandling kommer med krav om at skolenes økonomi styrkes slik at midler kan avsettes til besøk på museer og til kulturminner.

- Behov og muligheter for kulturminnerelatert utdanning og etterutdanning på universitet/høgskoler

AmS mener behovet for kulturminnerelatert utdanning og etterutdanning er stort og har tatt konsekvensen av det så langt det har vært mulig innenfor gjeldende rammer.

AmS har drevet undervisning og etterutdanning innen kulturminnerelaterte emner i de 27 årene museet har eksistert. Da museet som en institusjon under Kkd ikke har eksamensrett, har vi samarbeidet med Høgskolen i Stavanger (HiS) om et 5 vekttallskurs i kulturminnevern. Dette har vært gjennomført 7-8 ganger med stort hell og økende oppslutning. Fra 1975 og fram til Lærerhøgskolen gikk inn i HiS i 1992, holdt vi årlig et 30-timers kurs for studentene i arkeologi, kulturminnevern og museumskunnskap. Vi har også selv gitt kurser i emnet (uten eksamen).

Målet har vært og er å nå studenter og personer med behov for etterutdanning.

AmS har med stor interesse fulgt og støtter Riksantikvarens konkrete utspill om utdanning og etterutdanning innen kulturminnevern med bruk av informasjons- og kommunikasjonteknologi (IKT). Vi er i dialog med Høgskolen i Stavanger om 20-vektalls studie i emnet.

- Behov og muligheter for kunnskapsoppbygging gjennom forskning og utviklingsvirksomhet

AmS mener det er stort behov og muligheter for kunnskapsoppbygging gjennom forskning og utviklingsvirksomhet og har tatt konsekvensen av det i virksomheten. Det er gjennomført en rekke store og små utrednings-, utviklings- og forskningsoppgaver på museet. En konsekvens av museets holdning er at en av museets fast ansatte arkeologer er i avslutningsfasen av et doktorgradsprosjekt innen kulturminnevern og holdninger til kulturminner.

- Behov og muligheter for håndverker- og konservatorkompetanse – utdanning, nettverk/samarbeid og samordning

Konservatorer

Flere steder i utredningen poengteres behovet av utdannet konserveringspersonale eller yrkesgrupper med kompetanse innen bevaring av kulturobjekter. Konservatorene har, med sine etiske grunnholdninger og kunnskaper om nye og gamle materialer, kunnskap om nedbrytningsforløp og årsaker, så vel primære som sekundære og kunnskap om gamle håndverksmetoder, en viktig rolle å spille i det vernepolitiske arbeidet.

Undervisning og kunnskapsspredning

I de kulturminnerelaterte utdanningene og kursene, i hovedsak på høyskole og universitetsnivå, bør det inngå mer konserveringsetikk og bevaringskunnskap. En bør også satse på å holde flere kurser i disse emnene for personale på museer, historielag, kommuner og andre med oppgaver som tangerer kulturminnevern. Slike kurser er blitt holdt på flere steder og bør være en viktig del i konservatorenes framtidige arbeidsoppgaver. Undervisning i kulturvern fag bør inngå i grunnskolen. At skoleklasser adopterer kulturminner kan være et praktisk tiltak for å øke forståelsen av kulturvern (dette er f. eks. gjort i Tanum i Sverige i forbindelse med bergkunst).

Konserveringssentra

I utredningen poengteres viktigheten av at konserveringssenter plasseres på fylkes- eller regionalt nivå. Dette er et svært viktig tiltak som bør realiseres raskt. Å ha spesialkompetanse i å utføre direkte konservering innen alle objekttyper/materialkategorier i hvert fylke er lite realistisk. Men alt konserveringspersonale har en generell kunnskap om konserveringsetikk og preventiv bevaring hvilket innebærer at man oftest vet hva, når og til hvem en skal henvende seg i ulike sammenhenger. Å knytte konserveringssentra eller enkelte konserveringsstillinger til museer kan være en fordel. Et større og mer kreativt miljø skapes. I spørsmålet om det

holdningsskapende og rådgivende arbeidet har museer et fortrinn med sin lange erfaring med formidling /publisering – dette bør utnyttes.

I samband med oppretting av flere konservatortjenester bør det også tas høyde for at faget er forholdsvis nytt, og forsknings- og utviklingsarbeide bør kunne skje hand i hand med øvrige arbeidsoppgaver.

Kompetansegrupper

Kompetansegrupper/miljøer, som nevnes i utredningen, ser vi som mer tverrvitenskapelige grupper med en samlet kunnskap innen ett område. Slike grupper bør stimuleres og utvikles. Vi støtter anbefalingen i utredningen om at slike kompetansegrupper bør dokumenteres og at det opprettes databaser, slik at de kan brukes av andre.

Økt økonomisk støtte

Økonomiske midler må til for å kunne opprette konserveringssentra. Finansieringen bør være et statlig ansvar, men støtte kan også komme fra lokale/regionale offentlige og/eller private instanser. Det viktigste er at sentrene blir permanente.

Vi tolker utredningen slik at det legges opp til et større økonomisk ansvar for staten, for eksempel når det gjelder vedlikehold av kirker/kirkeinventar. Det ser vi som positivt.

Ansvar

Å legge et formelt ansvar til NIKU eller Norsk handverksutvikling (kap. 11) kan føre til en uønsket sentralisering. Kompetanse og dermed ansvar bør, der det er mulig, ligge ute i distriktene. Dette gir mindre byråkrati, integrert vernepolitisk spredning i lokalsamfunnet og naturlige møtesteder for utvikling av etisk og praktisk behandlingsarbeide. NIKU/Norsk handverksutvikling kan leies inn som konsulenter/informanter/diskusjonspartnere/utføre spesialarbeid og holde kurs på lokalplanet, der tilfredsstillende kompetanse ikke er til stede regionalt.

8. Kommuneprosjektet

Under flere kapitler i utredningen understreker utvalget behovet for kompetanseheving på lokalt og regionalt nivå. AmS støtter anbefalingen. Vi viser ellers til uttalelse gitt av Det arkeologiske museumsrådet (DAM) til Miljøverndepartementet 19.12.01.

Organisering av den offentlige kulturminneforvaltningen

Utvalget anbefaler at det vurderes å se nærmere på om krav til kompetanse og kvalitet kan erstatte dagens regler som følger geografisk og tematisk ansvarsfordeling mellom institusjonene. I første omgang anbefales at den geografiske ansvarsfordelingen mellom museene og NIKU vurderes gjort mer fleksibel. AmS er uenig i denne anbefalingen av følgende årsaker:

De arkeologiske museene har i dag i tillegg til å være granskingsmyndighet også et musealt forvaltningsansvar. Dokumentasjon (at rapporter og annen dokumentasjon er arkivverdige), konservering, hvordan gjenstandsmaterialet graves ut, katalogisering og magasinerings er basisoppgaver i driften. I tillegg til forvaltningen av de løse kulturminnene er det viktig for så vel forskning som formidling at materialet kommer inn til museene på en forsvarlig og enhetlig måte. Det er all grunn til å tro at den museale siden av granskningene vil falle uheldig ut i en konkurransesituasjon, særlig dersom forslaget på sikt fører til åpning for kommersielle aktører. Forslaget er også i strid med ånden ellers i utredningen, at kulturminnevernet skal ha en lokal og regional forankring. Et annet spørsmål er hvem som har kompetanse til å kunne bedømme høyest faglig kvalitet, med alle de ulike kulturminnetypene og de store

landskapsforskjeller som finnes i Norge og over en tidsperiode periode på 10.000 år? Mange instanser er i dag inne i bildet når det gjelder dispensasjonssøknader, dersom flere aktører skal være med å vurdere hvem som er best faglig kvalifisert til å utføre oppdraget, blir det ikke mye tid igjen til å drive praktisk kulturminnevern.

Den regionale differensieringen både når det gjelder fagmiljøer og faglig profilering av forvaltningsundersøkelser vil kunne gå tapt. Ved de ulike landsdels- og sjøfartsmuseene er det gjennom en årrekke opparbeidet kompetanse på denne type undersøkelser og det er etablert høy kunnskap om de ulike regionene. Denne kompetansen tar det svært lang tid å bygge opp og den representerer et viktig fundament for en faglig god saksbehandling og et grunnlag for forvaltningsundersøkelser.

Videre vil vi minne om at det allerede stilles svært høye vitenskapelige krav til personalet som arbeider med dette saksfeltet ved forvaltningsmuseene. Vi kan ikke se at kravet til økt faglig kompetanse nødvendigvis vil stimuleres ved å åpne for en fri konkurranse på feltet. Da er det etter vårt syn en mer kvalitetsrettet tilnærming å tilføre de eksisterende miljøene som utdanner fagpersonale og gjennomfører dispensasjonsundersøkelser ressurser, og utvikle bedre samordning og samarbeid mellom dem.

Internasjonalt samarbeid på kulturminnefeltet generelt og utviklingssamarbeid spesielt
Arkeologisk museum i Stavanger støtter utvalgets anbefalinger. Internasjonalt samarbeid gir inspirasjon og nye perspektiver på vår egen kulturvernpolitikk.

Stavanger 26.06.02

Mari Høgestøl

Mari Høgestøl
Konst. direktør